

Materiál Ministerstva vnitra

Export z Národní architektury eGovernmentu ČR

Obsah

Úvod 3

Odbor Hlavního architekta eGovernmentu Ministerstva vnitra ČR 3

Informační koncepce České republiky 3

Národní architektonický plán 4

Působnost Národního architektonického plánu 4

Periodicita a aktualizace dokumentu 5

Základní pojmy řízení architektury veřejné správy a úřadu 5

Definice, cíle a základní architektonické principy eGovernmentu ČR 6

Základní architektonické principy 7

Domény Národní architektury veřejné správy 7

~~Title: Úvod NAP~~

Úvod

Dostává se vám do rukou Národní architektonický plán (také jako "NAP") jako základní pomůcka a rukověť pro zpracovávání, sjednocování, řízení a rozvoj architektury jak na základní úrovni, tak v jednotlivých úřadech. V NAP ne zjistíte, jak řídit ICT, ani jak spravovat portfolia projektů či tvořit informační koncepci. NAP popisuje věcný a technologický pohled na propojení systémů veřejné správy s centrálními sdílenými službami eGovernmentu a definuje, co mají správci informačních systémů činit ve své kompetenci a architekturu tak, aby byli v souladu nejen se současným stavem českého eGovernmentu, ale i s jeho plánovaným stavem.

Odbor Hlavního architekta eGovernmentu Ministerstva vnitra ČR

Odbor Hlavního architekta eGovernmentu Ministerstva vnitra ČR (také jako "OHA"), jako nadresortní architektonický útvar eGovernmentu, rozpracovává principy stanovené vládou ČR v Informační koncepci ČR (také jako "IKČR") do referenčních modelů, závazných architektonických vzorů a dalších dokumentů Národního architektonického plánu.

Tyto informace následně slouží orgánům veřejné správy (také jako "OVS") k sestavování informačních koncepcí jejich úřadů a z nich vyplývajících projektových záměrů. OVS jsou podle příslušných ustanovení zákona o informačních systémech veřejné správy (také jako "ISVS") povinny požádat OHA o schválení návrhů dokumentací programů obsahujících pořízení nebo technické zhodnocení informačních systémů veřejné správy, investičních záměrů akcí pořízení nebo technického zhodnocení informačních systémů veřejné správy nebo projektů informačních systémů veřejné správy určených k výkonu státní správy. Organizační složky státu jsou i nadále povinny žádat o schválení záměrů výdajů na ICT podle příslušných ustanovení usnesení vlády ze dne 2. listopadu 2015, č. 889.

OHA vydává v návaznosti na požadavky zákona o ISVS a výše zmíněného usnesení vlády stanoviska k těmto žádostem zejména na základě posouzení shody architektury předkládaných záměrů s cíli a pravidly IKČR, NAP a dalších návazných dokumentů OHA.

Informační koncepce České republiky

Informační koncepce České republiky je základním dokumentem, který stanovuje na základě zmocnění podle § 5a odst. 1 zákona 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy, **cíle České republiky v oblasti informačních systémů veřejné správy** (také jako ISVS) a obecné **principy pořizování, vytváření, správy a provozování informačních systémů veřejné správy** v České republice. IKČR se aktualizuje v pětiletých cyklech a je vždy schvalována vládou.

Pro efektivní realizaci cílů České republiky v oblasti informačních systémů veřejné správy IKČR zavádí Národní architekturu VS ČR (také jako "NA"), Národní architektonický rámec VS ČR (také jako NAR) a Národní architektonický plán VS ČR jako prostředky pro popis architektury orgánů veřejné správy a architektury jimi využívaných informačních systémů veřejné správy. NAR a NAP popisují základní nástroje pro formulaci cílů a principů Informační koncepce ČR a informačních koncepcí jednotlivých orgánů veřejné správy.

IKČR v příloze 1: **Metody řízení ICT veřejné správy ČR** definuje pravidla, včetně orgánů a rolí odpovědných za jejich uplatňování v celém životním cyklu ICT služeb veřejné správy, tedy definuje pravidla strategického řízení IT, plánování, přípravy a implementace ICT projektů, provozu ICT služeb, řízení ekonomiky a bezpečnosti ICT služeb a pravidla kontroly a auditu (governance) ICT. IKČR v této příloze současně definuje základní požadavky na řízení a rozvoj orgánů veřejné moci a jejich útvarů informatiky tak, aby byly lépe schopny naplňovat cíle rozvoje služeb informačních systémů veřejné správy a řídit jejich životní cyklus.

IKČR v příloze 2: **Slovník pojmů eGovernmentu** zavádí jednotný výklad pojmů a jejich případných synonym z platné legislativy, potřebných jako jeden z nástrojů koordinovaného budování eGovernmentu podle Národního architektonického plánu a pro koordinované řízení informatiky veřejné správy.

IKČR v příloze 3: **Národní architektonický rámec** zavádí závaznou metodiku modelování, udržování a používání popisu architektury orgánů veřejné správy.

IKČR v příloze 4: **Národní architektonický plán** orgánům veřejné správy – správcům informačních systémů – poskytuje jasnou a konkrétní představu toho, jak bude vypadat informatika VS ČR ve stanoveném horizontu 5 let, které prvky informatizace veřejné správy budou centrální a sdílené, které lokální prvky musí být jednotné podle předložených vzorů a které mohou být libovolné, jejich vzájemné vazby a návaznosti při současném dodržení stanovených architektonických principů.

Orgány veřejné správy podle IKČR a jejich příloh vytvářejí svou informační koncepci. Informační koncepce orgánů veřejné správy musejí být v plném souladu s IKČR a musejí z ní vycházet. V rámci NAP je v každé části kapitoly [Pravidla pro funkční celky architektury jednotlivých úřadů](#) uvedeno, do jaké kapitoly vlastní informační koncepce má být soulad zapracován.

Národní architektonický plán

Struktura Národního architektonického plánu

1. [Kapitola Úvod](#) - Obecný úvod a uvedení do problematiky
2. [Kapitola Architektonická vize eGovernmentu ČR](#) - Popis cílů a možností, jak se k cílovému stavu dostat
3. [Kapitola Architektura a sdílené služby veřejné správy ČR](#) - Popis základních služeb eGovernmentu z pohledu poskytovatelů těchto služeb.
4. [Kapitola Pravidla tvorby a údržby vlastní čtyřvrstvé architektury jednotlivých úřadů](#) - Popis tvorby a údržby architektury úřadu skrze vrstvy architektury
5. [Kapitola Pravidla pro funkční celky architektury jednotlivých úřadů](#) - Popis tvorby a údržby architektury úřadu skrze funkční celky
6. [Kapitola Další pravidla a pomůcky tvorby architektury zdola](#)
7. [Kapitola Modely NAP v centrálním úložišti a v OVS](#)

Působnost Národního architektonického plánu

NAP je závazný pro všechny státní orgány a orgány územních samosprávných celků využívající centrální sdílené služby eGovernmentu, které § 1 odst. 1 zákona o ISVS souhrnně označuje pojmem orgány veřejné správy, tj. na „státní orgány nebo orgány územních samosprávných celků“, tedy včetně obcí a krajů.

V návaznosti na požadavky stanovené prováděcím právním předpisem předpokládaným v § 5a odst. 2, věť třetí, zákona o ISVS, představuje IKČR se svými přílohami včetně NAP základní obsahový rámec pro vytvoření, resp. aktualizaci vlastních informačních koncepcí jednotlivých orgánů veřejné správy, s jejichž vytvářením § 5a odst. 2 zákona o ISVS počítá.

NAP se v oblasti samosprávy vyznačuje některými odlišnostmi, které jsou dány definicí samosprávy. Jedná se zejména o:

- Každá obec či kraj jsou samostatné subjekty a je jim možno ukládat povinnosti pouze zákony
- Rozhodování obce je kolektivní (rozhoduje zastupitelstvo)
- Obec může vykonávat mimo samosprávných činností i přenesenou působnost
- Velikost samosprávných subjektů je velmi rozlišná – od krajů, které mají i více než milion obyvatel až po obce, které mají jen stovku obyvatel

Tyto odlišnosti se NAP snaží podchytit v oblasti některých ukládaných povinností - v doporučeních a ve využívání centrálních sdílených služeb eGovernmentu se však rozdíly mezi samosprávou a státní správou nedělají a obě části veřejné správy jsou z hlediska NAP rovnocenné.

Úřadem se pro účely NAP rozumí každý orgán, který je povinnou osobou z hlediska tohoto dokumentu. Pokud není uvedeno jinak, jsou to v souladu se zákonem o ISVS tzv. orgány veřejné správy, jak je zmíněno výše.

Ostatní orgány veřejné moci (také jako "OVM") a soukromoprávní uživatelé údajů (také jako "SPUÚ"), kteří nejsou OVS, například školy nebo nemocnice, mohou NAP využívat jako doporučení a tzv. dobrou praxi (best practices). V případě využívání centrálních sdílených služeb eGovernmentu jsou však i tyto organizace povinny řídit se principy a cíli NAP.

Periodicita a aktualizace dokumentu

NAP bude Ministerstvem vnitra vyhodnocován a aktualizován každý rok, vždy s výhledem na následujících 5 let, má tedy charakter tzv. klouzavého plánu.

K NAP budou přijímány připomínky a další relevantní podklady od organizací veřejné správy i mimo ni, které budou zapracovávány vždy s novou verzí.

Po každé aktualizaci bude NAP předkládán znovu ke schválení spolu s informací o dosažení definovaných cílů.

Základní pojmy řízení architektury veřejné správy a úřadu

Pro rozvoj všech schopností a dovedností veřejné správy, včetně rozvoje digitálních služeb VS, je nezbytné řídit veřejnou správu jako propojený komplexní systém služeb, poskytovaných orgány veřejné správy, s nadhledem a v celkových souvislostech. Protože většina transformačních kroků státu je stejně jako u podnikových korporací v současné době umožněna jen s pomocí ICT - digitalizací procesů a služeb, je celková architektura orgánů veřejné správy, jejich úřadů a veřejnoprávních korporací, současně prostředkem vývoje a řízení transformačních změn a současně prostředkem dlouhodobého řízení a rozvoje ICT na podpor těchto změn.

Architektura veřejné správy jako socio-ekonomicko-technického systému je souborem prvků, které tvoří strukturu systému, jejich vzájemných vazeb, jejich chování (fungování) a principů a pravidel jejich vzniku a vývoje v průběhu času.

Architektura úřadu (Z angl. Enterprise Architecture, v ČR překládáno jako podniková architektura nebo právě architektura úřadu) jako **manažerská metoda** je **prostředkem** celostního poznávání organizace na **podporu rozhodování**, zejména při **plánování** strategických změn, ale také na podporu řízení výkonnosti, kvality a zodpovědnosti.

Představuje **popis struktury a chování** úřadu (kdo jsme), **plánovaných změn** (odkud a kam jdeme) a jejich **informatické podpory** (k čemu nám je a má být ICT jako celek a jednotlivé informační systémy veřejné správy).

Zavedení tzv. Národní architektury veřejné správy (NA) a Národního architektonického plánu jejího rozvoje (NAP) touto IKČR vychází z nutnosti systematicky popsat současný a budoucí stav architektury VS tak, aby její popis podporoval řízení reforem VS i změn její ICT podpory.

Národní architektura VS ČR je souhrn architektur a popisů architektury všech jednotlivých úřadů veřejné správy, včetně všech centrálních sdílených prvků eGovernmentu.

Národní architektonický plán (NAP) tvoří popis současného stavu jednotlivých úřadů veřejné správy a centrálních prvků eGovernmentu, popis návrhů jejich cílového stavu, z nich plynoucí rozdíl, tedy rozsah očekávaných změn a plán, jak budou tyto změny realizovány.

Pro všechny modely a další dokumenty, popisující Národní architekturu VS bude využíván společný název Národní architektonický plán.

Národní architektonický rámec (NAR), jako **metodický a myšlenkový rámec** pro jednotný a koordinovaný popis Národní architektury VS ČR, obsahuje návody, postupy, předlohy a vzory tvorby, údržby a užití popisu architektury.

Národní architektonický rámec vychází z mezinárodně uznávaných standardů tvorby a údržby architektury úřadů **TOGAF** a **ArchiMate**, spravovaných The Open Group a užívaných jako východisko pro architekturu veřejné správy ve většině zemí.

Orgán veřejné správy (OVS) je státní orgán nebo orgán územních samosprávných celků.

Orgán veřejné moci (OVM) je státní orgán, územní samosprávný celek a fyzická nebo právnická osoba, byla-li jí svěřena působnost v oblasti veřejné správy.

Soukromoprávní uživatel údajů (SPUU) je podnikající fyzická osoba nebo právnická osoba, která není orgánem veřejné moci a je podle jiného právního předpisu oprávněna využívat údaje ze základního registru nebo z agendového informačního systému.

Informační systémy veřejné správy (zákon o ISVS)

- **ISVS** je funkční celek nebo jeho část zabezpečující cílevědomou a systematickou informační činnost pro účely výkonu veřejné správy.
- **Správce ISVS** je osoba nebo její součást, která poskytuje služby informačního systému veřejné správy a za informační systém veřejné správy odpovídá.
- **Provozovatel ISVS** je osoba nebo její součást, která zajišťuje funkčnost technických a programových prostředků tvořících informační systém veřejné správy.
- **Uživatel ISVS** je osoba nebo její součást, která do informačního systému veřejné správy zapisuje data nebo data, případně i provozní údaje obsažené v informačním systému veřejné správy, využívá.

Agendy

- **Agenda** je ucelená oblast působnosti orgánu veřejné moci nebo ucelená oblast působení soukromoprávního uživatele údajů,
- **Ohlašovatel agendy** orgán veřejné moci, který ohlašuje agendu pro potřeby její registrace
- **Kategorie OVM / SPUU** je skupina orgánů veřejné moci nebo soukromoprávních uživatelů údajů, kteří vykonávají stejné činnosti v ohlášených agendách
- **OVM / SPUU působící v agendě** je OVM nebo SPUU vykonávající agendu a v agendě registrovaný buď identifikátorem OVM / SPUU nebo kategorií OVM / SPUU

Agendové informační systémy

- **Agendovým informačním systémem (AIS)** je ISVS, který slouží k výkonu agendy, využívání elektronických formulářů nebo elektronické identifikaci
- **Správce AIS** je OVM - správce ISVS který je buď ohlašovatelem příslušné agendy (centralizovaný AIS) nebo v agendě působí (decentralizovaný AIS)
- **Soukromoprávní uživatel údajů (SPUU)** přistupuje pouze prostřednictvím AIS, který vybuduje ten, kdo má zákonné zmocnění.

Definice, cíle a základní architektonické principy eGovernmentu ČR

Definice eGovernmentu jako moderní elektronicky podpořené veřejné správy:

„Veřejná správa je zajišťována sadou ICT služeb, které jsou sdílené, vzájemně sladěné, důvěryhodné, propojené, přístupné, bezpečné, dostupné a efektivní“.

Posláním eGovernmentu je:

„Co nejefektivnějším způsobem poskytovat klientům veřejné správy služby, co nejvíce jim usnadňující jak dosažení jejich práv a nároků, tak splnění jejich povinností a závazků ze vztahu k veřejné správě“.

Úlohou úřadů a úředníků, podporovaných informačními systémy, je být služebníky a rádci, průvodci klientů na cestě za splněním jejich povinností a dosažením jejich nároků.

Tyto definice vycházejí z toho, že Government je činnost související s poskytováním veřejných služeb, řízením veřejných záležitostí na místní i centrální úrovni a zajišťováním záležitostí ve veřejném zájmu. Pokud je poskytování veřejných služeb zajišťováno elektronicky a dochází k **digitální interakci** mezi veřejností a veřejnou správou hovoříme o eGovernmentu, **elektronické veřejné správě**, která využívá informační a komunikační technologie k poskytování elektronických veřejných služeb občanům a podnikům. V širším slova smyslu považujeme za eGovernment veškeré elektronizované procesy veřejné správy, včetně interního zpracování agend a provozních procesů.

Cílem veřejného zájmu jsou tedy **rychlejší, dostupnější, spolehlivější a levnější** služby veřejné správy, které jsou díky jejich elektronické formě lépe obsahově a procesně **sladěné**, jsou **sdílené** subjekty veřejné správy, **důvěryhodné** pro obě strany interakce, **propojené** za účelem pokrytí životních situací a **dostupné** odkudkoliv zabezpečenou formou komunikace.

IKČR a NAP navazuje zejména na cíle eGovernmentu formulované ve Strategickém rámci rozvoje veřejné správy ČR pro období 2014-2020 a jeho akčních plánech a ve Strategii rozvoje ICT služeb veřejné správy (usnesení vlády ze dne 2. listopadu 2015, č. 889).

Základní architektonické principy

- Architektonický princip EU P1: Standardně digitalizované
- Architektonický princip EU P2: Zásada „pouze jednou“
- Architektonický princip EU P3: Podpora začlenění a přístupnost
- Architektonický princip EU P4: Otevřenost a transparentnost
- Architektonický princip EU P5: Přeshraniční přístup jako standard
- Architektonický princip EU P6: Interoperabilita jako standard
- Architektonický princip EU P7: Důvěryhodnost a bezpečnost
- Architektonický princip ČR P8: Jeden stát
- Architektonický princip ČR P9: Sdílené služby veřejné správy
- Architektonický princip ČR P10: Připravenost na změny
- Architektonický princip ČR P11: eGovernment jako platforma
- Architektonický princip ČR P12: Vnitřně pouze digitální
- Architektonický princip ČR P13: Otevřená data jako standard
- Architektonický princip ČR P14: Technologická neutralita
- Architektonický princip ČR P15: Uživatelská přívětivost
- Architektonický princip ČR P16: Konsolidace a propojování informačních systémů veřejné správy
- Architektonický princip ČR P17: Omezení budování monolitických systémů

Domény Národní architektury veřejné správy

Pro modelování Národního architektonického plánu VS ČR i pro formulování principů a pravidel IKČR a jejich dekompozici se využívají následující architektonické domény architektury úřadů (a celé veřejné správy ČR), které jsou v souladu s Národním architektonickým rámcem.

Architektonické domény jsou děleny na horizontální domény (také nazývané vrstvy), odpovídající čtyřvrstvé vizi architektury VS a na vertikální domény, představující složky motivace a governance veřejné správy.

Horizontální domény (vrstvy) základních prvků architektury:

- **Byznys architektura** – tedy architektura všech součástí výkonu veřejné správy a podpůrných provozních funkcí, zejména zaměřená na působnost OVM, služby, procesy, organizaci, role a zodpovědnosti.
- **Architektura informačních systémů**, členěná na:
 - Informační (datovou) a
 - Aplikační architekturu
- **Technologická architektura**, pro potřeby VS ČR dále dělená dle čtyřvrstvé vize architektury na:
 - architekturu IT technologií, také zvanou platformovou a
 - architekturu komunikační infrastruktury a datových center

Vertikální domény motivačních složek architektury:

- **Architektura strategie a směřování**, původně také zvaná motivační architektura (v užším smyslu), nyní jedna ze složek motivace úřadu
- **Architektura výkonnosti**, s měřítky dosahování strategie i provozní efektivity
- **Architektura rizik a bezpečnosti**, postihující specifické bezpečnostní atributy napříč doménami včetně požadavků na kybernetickou bezpečnost
- **Architektura shody s pravidly a udržitelnosti**, obsahující všechny prvky regulace fungování úřadů, od právních předpisů, přes normy a standardy až po vlastní zásady udržitelnosti.

Poslední doménou modelování je světle červená oblast, která představuje tzv. akční plán architektury úřadu (Roadmap) a umožňuje vizualizovat balíčky práce, projekty a jimi dosahované stavy architektury (přechodné a cílové).

From:

<https://archi.gov.cz/> - Architektura eGovernmentu ČR

Permanent link:

https://archi.gov.cz/nap_dokument:uvod?rev=1566912567

Last update: 2019/08/27 15:29

